

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egysz. évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések **Karai Sándor** tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

A református papok kongresszusa.

Pár hete már, hogy ez az eszme a napi lapok hasábjain felvetetett s egy-két lelkes cikk kíséretében immár amolyan program-féle pontozatokról is olvashattunk, jelül annak, hogy a terv keresztülvitelével némelyek komolyan foglalkoznak s pusztán az eszme felvetésénél megállani nem fognak.

A mi bennünket illet, — mi igazi örömmel üdvözlünk minden kezdeményezést, mi céljainban egyházi életünk fellendítésére irányul s ennek szerveiben biztosítani akarja azt az egészséges vérkeringést, mely ha megakad, elpusztul maga az organismus is. Tudva van talán még felülünk az is, hogy lelkésztársaink érdekeinek mérlegelésénél mindenkor elég szerencsés érzékkel birtunk s ott, a hol azokért az érdekekért sikra kellett szállani, magunkat mások által akár megelőzni, akár tulszárnyalni soha nem engedjük. Minden dicsekedés nélkül, de egyszersmind jogos önérettel állíthatjuk, hogy az utolsó 8 év alatt fogyatékos erőnk legjavarészét ezen a téren emésztettük fel s semmit sem kicsinyeltünk, mindent felkaroltunk, a mi főként *gyakorlati szempontból* előttünk üdvösnek látszott s ügyünket avagy csak egy kicsiny lépéssel is előbb mozdítani ígérkezett.

Őszinte nyíltsággal jelentjük azonban ki, hogy a református papok tervbe vett kongresszusát ilyennek nem tartjuk s annak sikerébe bizni semmiképpen nem tudunk.

Hogy bajaink ne volnának tömegesen, nem állítjuk. Hogy e bajokon alkotmányunk értelmében szervezett hatóságaink nem mindig segítenek (mert hiszen sokszor nem is segíthetnek!), — habozás nélkül elismerjük. Törvényeink nem mindenben megfelelők; itt-ott hézagok; átalakításra, pótlásra, újabb szövegezésre szorultak. Ez mind igaz az utolsó betűig s nem volna hü-

fia egyházának az, ki e tények előtt szemet hunyva, a reformok szükségét be nem látná s azok megvalósítására minden erejét fel nem ajánlaná.

De hogy mindezen bajokra gyógyító ir a református papok országos kongresszusa volna s az ott hozott határozatok pontokba szedett summája a papság akarata hü tolmácsolásának még csak a címére is jogot formálhatna: arra nézve nekünk alapos kételyeink vannak s vérmes reményekről álmodozni sem merünk.

Ne áltassuk magunkat délibábos szinképekkel. Hiszen vannak már nekünk efféle fiók kongresszusaink az egyházkerületi egyházi értekezletek formájában. Sőt, ha jól emlékszünk, volt már egyszer, — évekkel ezelőtt, — ilyen összegyülekezése az ugynevezett „közpapoknak“ is. Tisztelettel kérjük: mi lett az eredménye ennek s mi maradandót tudnak immár 8 esztendő múlva felmutatni amazok!?

Egy csomó pénzt elköltöttünk; egy rakás toasztot meghallgattunk... S aztán vagyunk maig is ott, hol ama bizonyos izraelita de Mád!

És most kezdjük újra előlről a játékot, — holott tudjuk, hogy az élet napról-napra hazugságokkal ámitgat bennünket s végre is bevallja csalását s midőn legnagyobb szükségünk volna tanácsára „teljesen tagadó választ ad“!?

Kétségtelen, hogy a kongresszusok korát éljük s a Menenius Agrippa szerepére vállalkozni ma sokkal nagyobb rizikóval jár, mint Saullal, a próféták közzé vegyülni s fujni a kürtöket a nagy gyülekezésre. De az igazság mindörökké igazság marad s azt leszavazni ugyan lehet, de végleg elnémitani soha! Ebben bizunk mi most is, mikor ellene szólunk a református papi kongresszus eszméjének s azt a kongresszust feleslegesnek mondjuk. Ez volt nekünk az álláspontunk akkor is, mikor az egyházkerületi egyházi értekezletek megalakítása felől tárgyaltunk; s erős

Azon profán és satirikus nézete Felsővégesinek, mit ő tapasztalatnak nevez, hogy baromfi vásárokon, éléktelenített gombos formaruhákban járókat látott, csak a mesék régiójába való képzelet és fictio; ily karikatúrát a múlt század 50-60-as éveiben Muszkaországban láthatott volna, a hol az orosz pópa, Kalugyer barátesuhában, kezében csüngetve, árulta a halpiacon a ruszlit és egyéb halakat, de talán már ma ott se fordul az elő.*

Nem hallgathatjuk el Felsővégesinek azon nyilatkozatát sem, hogy azt a napi táplálékot mutató maradványt, legyen bár az Ézsau kedves étele is, formaruhán, tisztességes emberen, még nagyító üvegen se szemlélhette, mert még az a nem eserepes, de nádfelelő parochia lakója is, bár ha Sasku Károly illetenát nem lapozgatta is, tudja: ruha, t. i. tiszt — tisztesség.

A lelkészi karnak 80 percentje, ha rustikál is, nem okvetlen feltételezi s helyzete kerülhetetlenül nem azt hozza magával: hogy buza vagy barompiacokon, folytonosan mindig ott forgolódjunk zsinati-kabátba. A kupeckekkel parolázzunk, portekáinkat dicsérjük, mint egy nyiri szegény egyházban lakó papról hallottam, hogy a vevőnek két lovát úgy dicsérte, hogy eklézsiájánál neki évente többet jövedelmez. A kereskedés már ma, minden téren sokkal előrehaladottabb; hogy sem terményünket, egy, vagy két izben évente el ne adhatnánk a kereskedőnek saját kamránkból, nem kell már ma a picon, a sarogja végibe ácsorogva várni és fogdosni a vevőt, mint régebben volt; a három állomány fölösleges eladását rá bizhatjuk, ha családunk tagja rá nem ér, a kurátorra vagy egyházfőre kik örömmel teljesítik mindig e megbízatást, mind ezen körülmények helyesen megoldva, a formaruha, vagy tisztesség rovására nem írhatók.

* Hátha csakugyan látott ilyet Felsővégesi? Én is látam. Szerk.

tősége, hogy egyebet ne említsek, például abban, hogy az ember nem meri az állami törvényeket megrontani, mert fél a büntetéstől, — és már ez is nyereség a társadalomra, habár erkölcsileg csekély értéke van is. A félelem azért igen értéktelen érzés, mivel meg nem akadályozza, hogy be ne következzenek, a mitől tartunk, hiába félünk a haláltól, csak bekövetkezik az, hiába félünk az adótól, csak ránk vetik azt, — ellenben az bizonyos, hogy sok erőt megemészti, melylyel a fenyegető gonosz ellen sikeresen küzdhetnénk. Azt is meg kell gondolnunk, hogy a legtöbb baj és csapás, a mi bennünket az életben ér, legtöbbször nem olyan rettenetes, mint a milyennek távolról látszik, — van erő bennünk annak elviselésére. Itt van szükség különösen képzelődésünk fékezésére, mely tulesapongásában a csapást vagy veszedelmet, nagyobbban tünteti fel, mint a milyen valósággal; míg ha azt nem tulozzuk, sokkal nyugodtabb kedélyállapottal megyünk vele szemben.

A félelem legtöbb esetben nem egyéb, mint symptomája, vagy ismertetőjele annak, hogy lelkiismeretünk valamivel vádol, hogy valami rossztett nyomja a lelket, a melynek, úgy tartjuk, gonosz gyümölese lehet. A lelkiismeret kiáltja: „a ki szelet vet, vihart arat.“ A bibliai József testvérei ugyancsak szepegték, mikor a hatalmas testvér előtt állottak, mert tudták, hogy levelesek. Nos hát, a ki félni nem akar, soha ne tegyen olyat, nek gyalázatos, vagy fájdalmas következménye legyen. Már a Krisztus ideje táján élt, nagy római pogány Horatius így énekelt:

Nézetünk azért odairányul, hogy a katedrai formaruha mellett, mit Nemes Mihály tervez, ha a széleslátkörű zsinat elfogadja előre is állapodjunk meg, míg a közéletben különösen a társadalomban való megjelenésnél, maradjunk meg a zsinati gombos és zsinóros hosszú fekete kabát mellett, hiszen mindig azt hangsúlyozzuk, hogy nemesak református és kálvinista, de nemzetiség tekintetében magyar papok vagyunk, már pedig a magyar viseletmód a sinóros és slinglis ruha.

Sárosi Bertalan.

TANÜGY.

A tanári fizetési fokozatok.

(s). A fizetési fokozatok, melyek az állami hivatalokban régen alkalmazva vannak, a tanárookra való alkalmazásban nem váltak be. Az állami középiskolák tanárai állandóan panaszolkoznak e rendszer igazságtalanságai ellen s zugolódások hangja meghallgatásra is talált a minisztériumban, mert, mint értesülünk, az állami középiskolák tanári státusát kivesszik a rangsorból s ezzel együtt a fizetési fokozatból s korpótlékok alkalmazásával rendezik fizetésüket.

Még sokkal érzékenyebben sujtotta ez az igazságtalan rendszer a felekezeti középiskolák tanárkarait, mint hogy ott egy tanári kar kebelében érvényesítették azt a fizetés rendezést, a melyet az államnál az egész állami tanári státusra kiterjesztve is a legnagyobb sérelmek előidézésével lehetett csak érvényesíteni. Ezért a magyar ref. középiskolák tanári testületei, a máramaroszigeti ref. gymn. tanárkar kezdeményezésére, mozgalmat indítottak e rendszer megszüntetésére, s az

„Justum et tenacem propositi virum . . .“

De mondjuk magyarul:

„Igaz, kitartó szándoku férfiut,
Nem tántorit meg pártos agyarkódók,
Bünunszolása, nem remegtet
Sem fejedelmi harag, sem Auster,
Az egyre zugó Adria zsarnoka,
Olymp urának szörnyü hatalma se;
Rendíthetetlen roskad össze,
Rá a világ, ha romokba dül is.

3. A félelem forrását igen sok esetben, az anyagi javak képezik. Azért erre tekintettel, minél korábban arra kell magát szoktatni az embernek, hogy az értékesebbet mindég többre becsülje az értéktelennél, és ne akarjon egy időben egymással ellenkező dolgokat megnyerni, vagy célokat elérni, — mert ebben rejlik legtöbb esetben oka annak, hogy az ember életpályáját eltéveszti. A tévesztett életpálya a legnagyobb szerencsétlenség. Jaj annak, a ki az élet tömkelegében eltéved!

Az ember, az én véleményem szerint, nemesak hogy szabadon választhatja életcélját, hanem el is érhet mindent, a mit komolyan, határozottan, és mindannak félrelökésével, vagy feláldozásával, a mi akadályul szol-

orsz. ref. tanáregyesület első közgyűlése határozatot is hozott e tárgyban, mely szerint az egyesület feliratot intéz az egyes kerületekhez a tanári fizetési fokozatok megszüntetése tárgyában. Az országos ref. tanáregyesület központi igazgatósága ezt a felterjesztést el is készítette s a közlő egyházkerületi közgyűlések alkalmából az egyes egyházkerületek elnökségeihez fel is terjesztette. Sőt a dunántúli egyházkerület közgyűlése — a lapok tudósításai szerint — a tanáregyesület felterjesztését már el is fogadta, annak értelmében a mozgalmat megindította a tanári fizetési fokozatok eltörlése szempontjából.

A magunk részéről a legnagyobb örömmel üdvözljük e mozgalmat s kívánatosnak tartjuk, hogy a tanári egyetértés és békés együttműködés e nagy megbontója mennél előbb kiküszöböltessék iskoláinkból, melyekben a rangkórságnak e siralmas rendszere soha sem volt eddig otthonos.

A felterjesztés, mely bővebben magyarázza meg a dolgot, egész terjedelmében a következő:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Az országos református tanáregyesület folyó évben Debrecenben tartott alakuló közgyűlésének egyik fontos tárgyát képezte a tanári fizetési fokozatok kérdése. Beható és alapos tanácskozás után azzal bizta meg a közgyűlés az egyesület központi igazgatóságát, hogy a tanári fizetési fokozatok megszüntetése iránt intézzen felterjesztést a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerülethez.

Midőn jelen felterjesztésünkkel ezen határozatnak kívánunk eleget tenni: legyen szabad egyttal előadnunk azon indokokat, amelyek egyesületünket ezen javaslat elfogadására bírták.

A fizetési fokozatok felekezeti intézeteinkben, az

állami tanintézetek mintájára, az államsegély hatása alatt jöttek létre. A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ugyanis, midőn az egyes fentartó testületekkel felekezeti tanintézeteink államsegélyben részesítése tárgyában szerződést kötött, minden szerződésben kikötötte, hogy az illető intézetnél bizonyos számú, magasabb fizetéssel ellátott rendes tanári állás létesítendő. Azon egypár intézetünk is, a mely államsegélyben nem részesül, ezen államsegélyes intézetek példájára léptette életbe a fizetési fokozatokat. Alig pár éve csak, hogy ezen fizetési fokozatok életbe léptek, hogy a tapasztalás már is arról győzött meg bennünket, hogy a segítségnek az a módja, amely a tanárok anyagi helyzetét fizetési fokozatok felállításával igyekszik javítani: újabb, még pedig súlyos veszedelmet rejt magában, mert alkalmas arra, hogy megjárítsa a ref. tanárság közszellemét és az egyes tanárkarok kebelében meghasonlásra vezessen.

A fizetési fokozatok felállításánál a kitűzött cél az volt, hogy e fokozatokba való előléptetés, a szolgálati időn kívül, a szakképzettség, a tanításban felmutatott siker, lelkiismeretesség és buzgóság, általában a tanári pályán szerzett érdemek alapján történjék s intézeteink egyrészénél valóban a magasabb fizetési fokozatok betöltése, illetőleg a tanároknak e fokozatokba való előléptetése, minden egyes esetben a fentebbi elveknek megfelelően külön szavazás által történik.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Elismerjük a fentebbi elveknek szép és helyes voltát, de megmásíthatatlan meggyőződésünk, hogy azoknak megvalósítása csaknem lehetetlen. Az igaz érdemet megismerni sehol sem oly nehéz, mint éppen a mi pályánkon. A tanár munkája a magvető: igéje hányszor hull a családban elhanyagolt, elrontott talajra; zsendülő hajtásait hányszor fonyasztják el szomoró családi viszonyok, a növendékek alkalmatlan egyénisége s

gál, bármily kedves legyen is, el akar érní. Bölcsen élni tudni, ez az igazi, ez a legfőbb tudomány, fontosabb ez, akármelyik mesterségnél, vagy tudománynál. Bölcsen pedig az tud élni, a ki bír azzal az élelátással, mely idejekorán felismeri a célja előtt álló, vagy felmerülő akadályokat, vagy mindazt, a mi a kitűzött céllal nincs összhangzatban, — és a ki bölcsen, helyesen tudja megválasztani élete célját. Ez irányban kell a bölcs nevelőnek hatni. Rátermettség nélkül egy pályán sem érhetünk sikert. A ki nem költőnek született, ne töltse az az időt verseléssel. A ki nem papnak született, ne menjen az a teológiára. De hát az effélék mellesleg életcélok, az hogy valaki iparos, kereskedő, földmives tanár vagy katoná legyen, az emberre nem első rangú, bár fontos kérdés. Az ember maga-magának célja, az ember öncél. Magát kell magának célul tűzni az embernek. Olyan életcél kell választani, mely magára és nem a társadalomra vonatkozik. Ilyen célok már, melyek után a világon az embernek fáradozni, küzdeni érdemes, szilárd meggyőződés, minden dologban vagy kérdésben, a lélek, a szív, az ész, helyes irányu kiművelése, szeretet, hűség, munkabíráás, munkakedv, lelki, testi egészség, és olyan anyagi helyzet, melyben minden nyomoruság nélkül megélhetünk. Minden más ok ezekkel szemben, nagyon kevés és mégcsak távolról összehasonlítható becse sincsen. Ezen nemes célokkal már, össze nem egyeztethető, a gazdagság a dicőség vadászása, a hatalom és gyönyörök élvezete. Nyomorult ember az, a kinek csak a pénz, vagyon, di-

csőség, népszerűség és élvezet az életcélja, nem lesz abból soha igazán derék, jeles ember, a ki ezeket hajhássza, a melyeket legtöbbször csak embertársaink megkárosításával, elgázolásával és elaljasításával nyerhetünk meg. Tehát gyors elhatározással háttat kell ezeknek fordítani. Mert, ha ezek után futkosunk, ha önmagunkat a vallás és erkölcs magas eszméivel nem képezzük: jellemünk gyarló félszegséggel, üres látszattal és kép-mutatással teljes lesz. Ez az elhatározás tagadhatatlan, hogy nagy önmegtadást és erkölcsi erőt feltételez, de a legértékesebb gyümölcsöket terni az ember életében. Embernek, a szó valódi nemes és magasztos értelmében embernek lenni, ez a magasztos cél, melyért érdemes minden világi dolgot feláldozni. Embernek lenni, nem gazdagnak, nem hatalmasnak, nem tudósnak, ez a földolog! Tehát legyünk erősek mindazzal szakítani, a mi akadályozza azt, hogy igazán emberek legyünk. Azt mondja a szentírás is egy helyen, mikor az Istenországáról szól, hogy „az erősek kapják azt.” (Máté XI. 12.) Tehát meujen át vérünkbe, szivünkbe, agyunkba, legyen megrögzött szokássá bennünk, mindazt habozás nélkül elkerülni, a mi gátolja, hogy igazán emberek legyünk.

(Folyt. köv.)

ezer más körülmény, amelyek sokszor a mi szemünk előtt is rejtve vannak. Az „érdemesség” nagy köpönyeg, amely alatt sok dolog elférhet, még az egyéniség többé vagy kevésbé rokonszenves volta is, emellett tág teret nyit a simaság, avagy éppen a némelyek előtt oly kedves engedékenységek útján való kegykeresésére. És csak egyszerűen talán nem tetsző tanár mellőzésére. És csak egyszerűen érje a buzgó, lelkiismeretes tanárt ilyen igaztalan mellőzés: ez alkalmas lesz arra, hogy végkép elkedvetlenítse, mert a boldogulás és előrehaladás útja, nemcsak az illető intézetben, hanem ily megbélyegzés után máshol is el lesz előtte zárva.

Intézeteink túlnyomó nagyrésze belátta, hogy a fentebbi szép elvek alkalmazása a gyakorlatban kivihetetlen s éppen azért ezekbe a fizetési fokozatokba való előléptetés egyszerűen az ott helyben eltöltött szolgálati idő alapján történik. Hogy azonban ez a rendszer is az egyes tanároknak nézve mennyire sérelmes lehet s milyen egyenlőtlenségekre s milyen igazságtalanságra vezet: legyen szabad e tekintetben hivatkozni arra, hogy tizenhat intézetnél tettünk számítás, s az eredmény az, hogy míg egyes, előnyös helyzetben lévő tanárok 20—22 évig élvezhetik a legmagasabb fizetési fokozatot, addig mások 30 évi tanári szolgálat alatt abba egyáltalában el sem juthatnak. Vajjon ezek az igazán megdöbbentő nagyságú aránytalanságok nem alkalmasak-e arra, hogy az előnyös helyzetű tanárok iránt, azokban, akik viszont mostoha helyzetben vannak, az irigység érzetét felkeltsék? De már maga az a körülmény, hogy az ily intézetekben is csak akkor remélheti a tanár előmenetelét, ha idősebb tanártársai, akik a magasabb fizetéssel járó állásokat elfoglalják, félreállanak, nyugalomba vonulnak, vagy kidülnek: egyáltalában nem alkalmas arra, hogy a tanártestületben annyira szükséges jó egyetértést, szíves viszonyt előmozdítsa.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Az előadottak eléggé igazolják, hogy a fizetési fokozatok rendszere felekezeti iskoláink viszonyának és hagyományos szellemének nem felel meg, s nem alkalmas arra, hogy tanáraink anyagi helyzetét oly módon javítsa, hogy azzal a tanárok nagy többsége meg legyen elégedve. Ezek indították egyesületünket arra, hogy állást foglaljon oly irányban, hogy a fizetési fokozatok megszüntetése mellett a tanárok fizetésének emelkedése az ötöd éves korpótlékok megfelelő rendezése útján történjék.

Ez a rendszer nem új. Az 1898-ik évi osztrák törvény ez alapon rendezi a tanárok fizetését Ausztriában. De nem is kell külföldre mennünk példáért; Sárospatak és Nagy-Enyed szintén ez alapon rendezte tanárainak fizetési viszonyait s e rendszer az ott működő tanárok közmegelegedésével találkozott.

Arra nézve, hogy vajjon ez a rendszer behozatala nem róna-e a mainál jelentékenyen nagyobb áldozatot a fentartó testületekre, legyen szabad a megejtett számítás eredményeképpen előterjeszteni, hogy, ha a törzsfizetés és korpótlékok összegét úgy állapítjuk meg, hogy a legnagyobb tanári fizetést — ami megfelel a mai legmagasabb fizetési fokozat és korpótlékok összegének — 25 évi szolgálat után minden tanár elérhesse, akkor az új rendszer összes költsége az egyes tanintézeteknél évi 600 és 1600 korona közt ingadozó különbséggel lenne több az eddiginél, ami 60—80 ezer koronás évi költségvetés mellett bizonyára nem oly nagy

összeg, hogy kétségtelen előnyeért meg ne hozhatna. Azon kérelemmel járunk az elmondottak alapján a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi közgyűlés elé: méltóztassék kimondani, hogy a tanári fizetési fokozatokat megszüntetendőknek tartja s a tanárok fizetések emelkedését az ötöd éves korpótlékok megfelelő szabályozása által kívánja a szerzett jogok sérelme nélkül rendezni. Méltóztassék Egyetemes Konventünk útján a nagyméltóságú magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz felterjesztést intézni az iránt, hogy az államsegély-szerződések ily irányu módosításához járuljon hozzá. Végül méltóztassék a fenhatósága alatt álló s államsegélyben nem részesülő olyan intézetek fentartó testületeit, a melyekben a fizetési fokozatok szintén rendszeresítve vannak, utasítani arra nézve, hogy intézeteikben a legalkalmasabb időpontban a fizetési fokozatok megszüntetésével szintén a javasolt újabb rendszert léptessék életbe.

Javaslatunkat ismételten a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlésnek elfogadásra ajánlva, vagyunk

kiváló tisztelettel

Debrecen, 1902. szeptember 10-én

az országos református tanáregyesület központi igazgatósága nevében:

Benkó Imre,
jegyző.

Dócsi Imre,
elnök.

KÖZÉLETÜNK.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság hódmezővásárhelyi közgyűléséről.

— 1902. évi szeptember hó 23. és 24. —

(Vége.)

Hiányos volna tudósításunk, ha meg nem emlékeznénk arról a belmissiói értekezletről is, a melyet a magyar protestáns irodalmi társaság hódmezővásárhelyi közgyűlése alkalmából hívott egybe Szilassy Aladár állami közigazgatási bíró. Szeptember hó 24. napján délutáni négy órakor a városi székház tágas díszterme zsufolásig megtelt az értelmiséghez tartozó nők, házasság, férfiak és ifjak sokaságával. Soha ezen a helyen, idáig még nem gyűlt egybe ily célból ennyi érdeklődő keresztyén hívő s ki tudja? talán nemcsak évek, de évtizedek is fognak eltelni, a míg ismétlen ének és imádság hangjai töltik be a város székházának dísztermet. A tárgysorozat szerint elsőben is, harmonium kísérete mellett, nagy lelki buzgósággal zengette el a gyülekezet a negyvenkettedik zsoltár első versét, mely után Kun Bertalan tiszáninneri ev. ref. püspök alkalmi kenetes imádságot mondott, áldást esdve Istentől arra a munkára, a melyet az ő szent nevében készülni megindítani az értekező.

Erre egyhangú felkiáltással a tárgyalás vezetésére elnökül Szilassy Aladárt választották meg a jelenlevők, a jegyzői toll vezetésére pedig Török Bélát. Az így ideiglenesen megalakult értekező első tárgya volt Vargha Gyulánának, a Lorántffy Zsuzsanna egyesület

egész tizedi kar nevében lemondását bejelentette, az új választások november végéig vannak elrendelve.

A gyűlést a nagy vendéglőben a helybeli intelligenciának a részvétele mellett banquette követte. Mint érdekes epizódot említem meg, hogy Ferenczy Imre lelkészársunk mint műkedvelő fényképész a tanácsbírói kart, mint multat, az ifjú lelkészeket, egyházmegyei nyelven u. n. „ifju ceket“ mint jövőt lefényképezte.

Felsővégesi.

A bihari ev. ref. egyházmegye őszi közgyűlése.

A bihari egyházmegye f. év szeptember 25-én tartotta őszi közgyűlését Szemes László h. esperes és Ritook Zsigmond gondnok kettős elnöklése alatt Nagyváradon a vármegyeháza nagy-termében. A h. esperes buzgó imádsággal nyitja meg a gyűlést. Imádságában lelkes hangon emlékszik meg a nemzetnek az elmúlt napokban ünneplés tárgyát képező nagy fiáról Kossuthról. Majd az imádkozás megtörténte után bejelentette az egyházmegyei tisztikar lemondását. Erre a közgyűlés a szavazatható bizottság tagjait a következő személyekben jelölte ki: Biró János, Zsigmond Ferencz, Szunyogh Péter, Ritook Zsigmond, Miskolczy Árpád.

A szavazatható bizottság megalakításán Ritook Zsigmond emelkedett fel szólásra: meleg hangú köszönetet mondott azért a jóindulatért, a melylyel úgy ő, mint tisztársai iránt eddig az egyházmegye viseltetett. A maga részéről azt az óhajt fejezi ki, hogy helyette erősebb, alkalmasabb embert válasszanak. Nem az álszerénység mondatja ezt vele, hanem a maga megvizsgálásából származó meggyőződés. Érti erőinek fogyatékosságát, bár az akarat megvan nála egyháznak végső lehelletéig szolgálni. Két fontos dolog az, a melyet ez alkalommal az egyházmegyének jövődöbéli teendőjéről kijelöl: az egyik a misszió ügy. A bihari egyházmegyében körülbelül 2000 lélek van a szörványokban, a kik lelki gondozásban nem részesülnek. Ezekben csakis misszió központok szervezésével lehetne segíteni úgy vallási, mint nemzetiségi szempontból. Három misszió lelkész felállítására volna szükséges u. m. a tatárosi, lessi és gyapjui. Ennélfogva az egyházmegyének az egyházkerületet illetve a konventet sürgetni kell ebben az ügyben s egyszersmind mellékelni az 1900. évi népszámlálásból nyert számadatokat a szörványokban élő hiveinkre vonatkozólag. Másfelől kerestessenek meg a tankerületi felügyelők, hogy azon a helyeken, a hol nagyobb számmal vannak magyarok, lehetőleg gyorsan intézkedjenek az állami iskolák felállítására felől. De szükséges ezzel kapcsolatban oly szabályzat alkotása is, a melynek alkalmazása által a fiók-egyházak lelki gondozása intenzívebb lenne. A fiók-egyházak célszerűen osztassanak be s a lelkészek az egyházmegyei gyűlésen tegyenek jelentést időnként rólok. A másik fontos teendő a nagyváradai tanítónőképző felállítására, melynek ügye jelenleg oly szépen halad előre.

Az egyházmegye egyhangulag magáévá tette buzgó gondnokának indítványát s egyuttal a szörványok és a fiók-egyházak megvizsgálására, illetőleg szervezésére a következő lelkészekből álló bizottságot küldte ki: Szemes László h. esperes, Veress István, Falusi Károly, Doma Gyula, Surányi Lajos, Csák Máté, Sulyok István, Konrád Géza. Ennek megtörténte után a közgyűlés az új tisztviselői karra adandó szavazatok beküldésének határidejéről november 1-ét tűzte ki s egyszersmind Keresztesi Károly kis-szántói lelkész indítványára a régi tisztviselői karnak jegyzőkönyvileg köszönetet mondott.

Az esperesi levéltár átvételéről felvett jegyzőkönyv betérjesztése után felolvastatott özv. Szabó Károlyné urnőnek az egyházmegyéhez intézett levele, a melyben köszönetet mond férje, a megboldogult esperes elhunyt alkalmával tanúsított általános részvétért. A levél egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetett. Ezután a h. esperes bejelentve, hogy a f. évi július 18-án tartott rendkívüli közgyűlés határozata értelmében a Szabó Károly nevére teendő alapítványra vonatkozólag szétküldte a felhívó iveket, előterjesztette terjedelmes, mind a 42 egyházzal kiterjeszkedő jelentését, a melyben mindenképpel részvétellel emlékezik meg Bögös Lajos csökmői lelkésznek i. év július 27-én történt gyászos elhunytáról, másfelől felsorolja az egyházmegyében segédlelkészek és tanítók között történt változásokat. A buzgó tevékenységről tanuskodó esperesi jelentés meghallgatása után elhatározta a gyűlés, hogy özv. Bögös Lajosné urnőhöz részvétiratot intéz, továbbá azon számos kegyes jóltevőknek, a kik egyházi célokra legalább is 10 koronát adtak, az egyházmegyei gyűlés jegyzőkönyvét megküldi.

Igen érdekes volt az egyetemes lelkészi értekezlet indítványai közül különösen az, a mely szerint az egyházmegyei kiküldetéseknél, beleértve a canonica visitációt is, a napi díj töröltessék el. Ezen indítványra a közpénztár állagának évről-évre való csökkenése szolgáltatott okot. Ugy az, mint a következő indítványok: a gyámpénztári szabályzat revidálása, a lelkészek és tanítók rövid életrajzának az egyházmegyei jegyzőkönyvekben való megírása, a hivatalos papi ruha behozatala hosszas eszmecsere után elfogadtattak.

A nagyváradai leányinternátusról betérjesztett jelentés szerint az intézet életében a lefolyt időszakban semmiféle különösebb mozzanat nem történt, ha csak ilyenek nem tekinthető azokat újítás, hogy több szülő kívánságára német társalkodónő állított be. A jövő évi költségvetés 824 korona maradványt tüntet fel.

A révi lelkész misszió jelentését, Szentpéteri Sándor Darvasra megválasztott tanító okmányainak betérjesztését, a tanítótestületi elnöknek az 1901–1902. évi pénztári számadását tudomásul vette a gyűlés, továbbá megerősítette Dajka Arankát a m.-telekii egyház ujonnan választott tanítónőjét állásában. A m.-kakusi egyház új lelkészalakának a tervezetét költséges volta miatt ismét nem fogadván el a gyűlés, a révi lelkészt bizza meg ezen sürgős ügy elintézésével. A paptamási egyháztanács azon kérelmét, hogy a szükséges építkezések költségét az egyház vagy osztályba sorozás, vagy adókulcs után vethesse ki a hivekre, a gyűlés teljesítőnek találta.

Soron kívül tárgyalta a gyűlés azon sajnálatos ügyet, a mely szerint a volt fugyi-vásárhelyi lelkész az egyház pénzének egy részét magával vitte, másik részét pedig szabálytalanul kiállított kötvény ellenében kölcsön gyanánt vette fel. Az egyházmegye sürgős intézkedésre hívja fel a nevezett egyház presbyteriumát. Szintén levereőleg hatott a gyűlés tagjaira az elzúllás szélén álló posalakai egyház állapota. A tanítói lak teljesen lakhatatlan s az iskolába a községi bíró gabonáját helyezte el. Az egyháztanács határozatainak senki sem szerez érvényt. Általában minden tekintetben rendtelenség uralkodik az egyházban. Ezen sulyos és gyors intézkedést igénylő helyzet megvizsgálására Csák Máté és Kiss Elek tanácsbírókat küldte ki a gyűlés.

Végül a segélykérvények tárgyalása után a kügpusztai tanító ellen beadott panasz tárgyában bírósági ülés volt.

Délben a Széchenyi vendéglőben társas ebéd volt, a melyen a h-esperes meleg szavakkal köszöntötte fel Ritook Zsigmond táblai elnököt ez egyházmegyének bőles és szeretett gondnokát.

Körösvölgyi.

IRODALOM.

A nagypénteki református társaság hatodik évkönyve 1901. Egyháztársadalmi életműködésünk egy nagy mértékben kiváló jelenségeként áll előttünk az a jötekonysági munkálkodás, melyről a székes fővárosban létesült nagypénteki református társaság hatodik évkönyve az 1901. évre vonatkozólag beszámol. Hogyan nőhet a mustármagból terepélyes előfa, s hogyan mozdíthatja meg a hit a hegyeket: azt a nevezett társaság példája fényesen megmutatja. 1893-ban 8 taggal alakult meg, s ma már törvényhatóságok, városok, községek, társulatok, egyházak, egyesek léptek be a társaság tagjai sorába, s a tagok száma az 1901. év végén 828 volt; ezeken kívül még 17 helyről részesült a társaság 7423 k. 81 fillér adományban. De lássuk az évkönyv tartalmát részletesebben. A társaságnak ez idő szerint Budaörsön van a 49,940 □ méter területke, a melyen épült fel az „Ezsébet-ház“ gyermekotthon, a telek nyugoti sarkában, ettől keletre foglal helyet egy gyümölcsös (7480 □ m.), szőlőültetvény (9020 □ m.), konyhakert (5620 □ m.), s vegyes célra szoigáló (udvar, erdő, legelő stb.) terület gazdasági épületekkel (27820 □ m.) Az évkönyv bemutatja az Erzsébet-ház épültének képét és a telek vázrajzát is. Közli továbbá a tisztikar és választmány névsorát; ebből megemlítjük, hogy a társaság védnökei Hegedűs Sándorné és dr. Jókai Mór; elnökök Festetics-Pejacevich Lenke grófnő és dr. Kiss Áron ügyvivő elnök; a gyermekotthon igazgatója és hittanára Makay Lajos okl. népiskolai tanító és reform. segédlelkes, nevelőnő Makay Lajosné; vannak ezeken kívül: rom. katolikus hitelemző, orvos, egészségügyi tanácsadók stb. A gyermekotthon növendékeinek száma 50 volt, vallásszerint ev. református 31, ág. ev. 1, rom. kath. 15, unitárius 1, izraelita 2 volt; nem szerint 29 fiú és 21 leány. Az „év története“ címe alatt az igazgató kimerítően beszámol az év eseményeiről. A vezetők részéről elismerésre méltó gondosság, hogy az intézmény továbbfejlesztésének ügye és az a kérdés, hogy mi módon lehetne a gyermekotthonból kilépő növendékek jövő sorsáról is providálni, immár fel van vetve, napirendre hozva.

A gondnoki hivatal jelentése részletes kimutatásokat bocsát a nyilvánosság elé az anyagiokról, s tételenként kimutatja az összes alapítványokat, a társaság fizető tagjainak névsorát az eddig teljesített összes befizetésükkel együtt. Jól esik látnunk, hogy Debrecenből is vannak áldozatkész lelkűek többen, a kik hozzájárultak a társaság nemes céljainak előmozdításához. Jóleső örömmel soroljuk fel a nevöket a következőkben: Budaházy Zoltán 20 k. Balogh Mihály 20 k. Csorba Lajosné 18 k. Géresi Kálmán 26 k. Györffy András 20 k. Hegyi Mihályné 20 k. Pálffy Józsefné 26 k. Debreceni ev. ref. egyház 20 k. Sárváry Ferenczné 6 k. Sárváry Izabella 6 k. Természetes, hogy a székes fővárosi lakosok közül képződött a társulati tagok túlnyomó többsége. A tagsági díjak olyan szép pontossággal folytak be, hogy az évkönyv mindössze 96 korona tagdíj-

hátralékot mutat fel 1901-ről. Az évi pénztári zárlat 41,180 k. bevételt s 34,897 k. kiadást mutat. A kiadások főbb tételei befektetések voltak, pl. építkezés 8707 k. 14 f. gyümölcsös 697 k. 94 f. szőlőskert 540 k. 98; gazdaság 3393 k. 44; a nevelés és tanítási költségek 2846 k. 70 fillért, a háztartási, élelmezési kiadások 9699 k. 58 fillért tettek. A társaság tiszta vagyona 193,051 k. 65 fillér értéket képvisel, az 1901. évi vagyoni gyarapodás 3320 k. 43 f.

A társulati elnökség a közrebocsátott évkönyv tartalmában oly tapintatos érzékkel fogja fel az áldozatkész közönséggel szemben tanúsítandó köteleességét, hogy az 1902. évi költségvetésen kívül azt is föltárja, hogy minő eltérések merültek fel az 1901. évi költségvetés és a tényleges eredmény között? Az eltéréseket kimerítően indokolja, okait kifejti. Végül felhívást és kérelmet olvasunk az évkönyvben, mely adakozásra hívja fel a nagy közönséget a bővítésre váró nevelőintézet építkezésére; különösen felhívja e célból a hazai vagyonos családokat, a gyermektelen házaspárokat, a gyermeküket vesztett szülőket, tegyék magukévá a szegény gyermekek ügyét, s jótettükkel írják be nevöket az irgalom könyvébe; létesítsenek alapítványokat, tegyenek nagyobb adományokat, szóval könyörüljenek az elhagyottakon szivök sugallata, anyagi tehetségök szerint.

Felette hiányos lenne ismertetésünk, ha nem közölnök a társaság alapszabályzatából a következő pontokat:

A társaság célja (2. §.) egy „*gyermekotthon*“ alapítása, melyben s a jövőre esetleg alapítandó hasonló intézetekben *bármely vallású* és nemzetiségű, teljesen szegény és elárvult tanköteles gyermekek találnának menedéket s neveltetnének értelmes, magyar *munkásokká*, és *iparosokká*. A társaság az „*Otthon*“-ból kilépő volt növendékeket tovább is segélyezni ohajtja és elhelyezésükről gondoskodik. Tagok (4. §.) A tagok lehetnek *örökös*, *alapító* és *évdíjas* tagok, a) örökös tagok azok, a kik készpénzben vagy ingatlanban egyszer és mindenkorra legalább 200 koronát adnak a társaság céljaira; b) alapító tagok azok, a kik egyszer s mindenkorra készpénzben legalább 100 koronát adnak; c) rendes tagok azok, akik egyszer s mindenkorra készpénzben legalább 20 koronát adnak; d) évdíjas tagok azok kik 3 éven át évenként 6 koronát fizetnek; e) pártoló tagok, kik 3 éven át évenként legalább 2 korona fizetésére kötelezik magukat. Az örökös, az alapító s a rendes tagok (5. §.), kiktől a társaság a 4. §-ban felsorolt adományt elfogadta, a társaságnak mindig tagjai maradnak; az évdíjas és pártoló tagok azonban csak addig maradnak a társaság tagjai, a mig magukat az évi díj fizetésére kötelezték. Bármelyik tagnak (7. §.), ha a társaság céljaira készpénzben, ingatlanban, értékpapirban 8000 koronát adományoz s azzal alapítványt létesít, joga van az Otthonban egy gyermeket a felvételre bemutatni. Az örökös, alapító és rendes tagok szavazati joggal birnak, mig az évdíjas és pártoló tagok javaslatokat tehetnek ugyan, de szavazati joguk nincs. Minden pénzküldemény, adomány, tagsági díj stb. a társaság gondnoki hivatalához, Budapest, II. Margit-rakpart 45. sz. küldendő.

Két okból ohajtottuk a nemes célu társaság évkönyvének tartalmát olvasó közönségünk előtt bemutatni. Egyfelől azért, hogy tagokat toborzzunk a társaságba való belépésre és adakozásra hívjuk fel olvasóinkat az „*Otthon*“ javára. Másfelől pedig azért, hogy reámutassunk arra, hogy az önzetlen emberbaráti szeretet minő nagy dolgokra képes, ha vállvetve munkához lát. Sokat tanulhatnánk belőle mindnyájan.

Estéli órák. *Felolvasások prot. vallásos estékre.* E cím alatt egy 8 ivnyi füzetet bocsátok ki december elején, régebbi s újabb felolvasásaimból.

Kétségbevonhatlan igazság, hogy az Isten országát a templomon kívül is lehet, sőt *kell* terjesztenünk. Mert a nehéz valláserkölesi viszonyok, itt-ott a hivatalos egyházlátogatók s maholnap a zsinati törvények is kényszerítenek a sokat hangoztatott s mindegyre sürgölt *belmissió* behatódó gyakorlására, ha saját lelkünk nem sürgölne is erre.

A belmissiónak leghatalmasabb eszköze pedig az, ha gyülekezetünkben vallásos összejöveteleket tartunk, hol szólhatunk *mindarról* és pedig *oly modorban*, a mikről s a mily modorban az egyházi beszéd nem szólhat; de a melyek által mégis népünk hitének, buzgóságának növekedését, — erkölcsének, izlésének nemesedését, — értelmének világosítását hathatósan eszközölhetjük.

Nagy jelentősége ez összejöveteleknek az imént érintett előnyön kívül még abban áll, hogy *itt megjelennek azok is, a kik templomba egy vagy más ok, többnyire a szegénység, a nappali nagy elfoglaltság, szóval: az élet sanyaru viszonyai miatt nem szoktak megjelenni.* Tehát éppen azoknak, a kikhez eddig el nem hathatott a szó, *ez uton* most azoknak szívéhez és elméjéhez férközhetünk s így munkáljuk az Ur akaratát, hogy *„az evangélium ezeknek a szegényeknek is prédikáltatik . . . a süketek hallanak . . . a vakok látnak.”*

A füzet ára: 2 kor. 20 fillér, melynek október végéig hozzám utalványozása mellett, a könyvet december elején bérmentve megküldöm.

Nagy-Igmánd, (Komárom m.) 1902. szept. *Szentkúti Kiss Károly*, ev. ref. lelkész.

A 300-dik szám. A „Magyar Könyvtár” most kezdi meg fennállása hatodik esztendejét s egyuttal most küldi szét harmadik jubiláris számát, a 300-dikat. Végig tekintve ez alkalomból e kitünő vállalat eddigi füzetein, örömmel adózunk elismeréssel a Lampel-Wodianer kiadó cégnek, mely azt megindította és rendkívüli buzgósággal tudta fejleszteni és terjeszteni, valamint a „Magyar Könyvtár” szerkesztőjének, Radó Antalnak, a ki oly kiváló izléssel, tudással és lelkiismeretességgel tudta megőrizni a vállalat előkelő színvonalát, távol tartva tőle mindent, a mi selejtes, és megbecsülhetetlen szolgálatot téve az életnek s az iskolának egyaránt. A „Magyar Könyvtár” be tudott hatolni a közönség minden rétegébe, még azokba is, a hol a magyar könyvek vásárlása eddigelé ismeretlen fogalom volt. Több mint két millió száma torog ma közkezen, s a narancs színű borítékos harmincfilléres füzetek meghódították az egész ország magyar közönségét. A mostan megjelent négy szám is méltóan sorakozik az eddigiekhez; mindenekelőtt (a 297. és 298-ban) befejeződik a Baróti-Szabó-féle „Aeneis”, mely Radó Antal javításaival és Tóth Rezső jegyzeteivel valódi gazdagodását jelenti irodalmunknak. A 299. szám („Huszonhat és egy”) a nagy Gorkijnak három legszebb elbeszélését tartalmazza, valódi remekművet, melyeket Isaák Mártha igen szépen fordított le oroszról. Végre a 300-ik szám Dóczy Lajos egy magvas, nagyon érdekes szempontokból kiinduló essayját adja Csokonairól, melylyel méltóan jubilál a „Magyar Könyvtár”. Egy-egy szám ára 30 fillér; teljes jegyzéket szívesen küld a kiadóhivatal (Budapest, Andrássy-ut 21.)

„Halotti imádságok.” Irta: *Szolnoky Gerzson* a hajduböszörményi ev. ref. egyház egyik rendes lelkipásztora. Második kötet. Ára 2 korona. Hajduböszörmény. Kiadja Szabó Ferencz könyvkereskedő. 1902.

Rövid három év alatt szerző az egyházi irodalom legtermékenyebb munkásainak sorába lépett. 1900-ban „Halotti imádság”-ainak első kötete; 1901-ben „Hétköznapi imádság”-ai s alig pár hete „Halotti imádság”-ainak második kötete hagyta el a sajtót; mind három munkája ott áll azon a tribünön, mely előtt a kritika az elismerés lobogóját készséggel és örömmel hajtja meg. A két előbbire más hivatottabb kezek annak idején megírták a bírálatot; én tehát a „Halotti imádságok” második kötetével foglalkozom. Szolnoky művével szemben a kritika helyzete könnyű; mert az egész és részek minősége egyaránt kifogástalan lévén, az általános jellemzés keretéből a detaile-ok szövevényébe lépni nem kénytelen.

Miután két első imádság kötetével az igényt már megszerezte, ez újabb kötetével szerző határozottan a nagy Révész Balint örökébe lép. A természetesség, melynek üde forrásából minden szava buzog; mely vallásos érzése, mely a vallásos szívet lángra hevíti, a vallástalannak zárt ajtaját betöri, a költői képek, hasonlatok karöltve a biblia örök igaz és mindig találóan idézett mondásaival, a méltóságos hang, mely mindig s mindenütt a legfőbb méltóságához: Istenhez szól — a mi a helyes imádság főfontossága kelléke — a vigasztalás, mely a könnyekre hit és remény szivárványát vonja, az alkalmazás, mely a különböző eseteket mesteri keretbe vonja, a stylus kifogástalan magyar zamatossága: ez Szolnoky újabb kötetének kiváló tulajdonsága. Ilyen imák hallása mellett, a nagy közönség soha sem fog halotti predikáció után ahítani. A kötetben 46 halotti ima van egy sem általános, mind alkalmazott: van egy szép új temető megnyitására írt ima, elő és utó imádságok s a kiváló imafüzért az uri imádság zárja be. Legmelegebben ajánlhatom e kötetet nemcsak lelkésztársaim, de a vallásos nagyközönségnek is szíves figyelmébe; mert nagy kincs lévén, méltó, hogy közkincesse legyen. H.-szoboszló. *Dr. Baltazár Dezső*, lelkész.

K Ü L F Ö L D.

Képek az ausztriai evangéliumi mozgalomból.

(Folytatás.)

II. A mozgalom Ausztria különböző pontjain.

Fürstenfeld 4700 lakossal bíró város Stájerországban, közel a magyar határhoz. II. Ferdinánd uralkodása előtt az ellenreformációig evangélikus város volt. A Wittembergből kiinduló reformáció elementaris erővel ragadta meg az egész Stájerországot és már 1549-ben Fürstenfeld lakosságának a legnagyobb része lutheránus volt. De a midőn 1600. május 6-án ide is eljutott az ellenreformáció erőszakos bizottsága s a polgárokat kényszerítették vallások elhagyására, kialudt az evangélium világító fénye. Több az egyházához ragaszkodó polgár a magyar határon túl keresett menedéket. Midőn 1848-ban az osztrák protestánsok egyenjogósították a katolikusokkal, egyesek ismét visszatértek a magyarországi emigráns községekből Stájerországba és Fürstenfelbe is. Es a mióta Fürstenfelben dohánygyárt állított-

tak fel, mindjobban gyülekeznek régi hazájukban az egykor elűzött protestánsok utódai úgy, hogy ma számuk 400-ra tehető. Évek hosszú során Grácból gondoskodtak lelkileg róluk, míg végre 1899-ben lelkészt nyertek.*

A község öröme nagy volt és minden módon igyekeztek lelkipászturoknak a nálok való tartózkodását minél kellemesebbé tenni. Hogy mennyire szívőkön viselik az egyház gyarodását, mutatja a következő eset: Egy munkásné 7 hétig súlyos betegségben feküdt s midőn felgyógyult, egyenesen a lelkészhez ment, a ki őt betegségében hiven meglátogatta s így szólt: „Hét hétig voltam beteg s hét forintot hozok Önnek hálaáldozatul meggyógyulásomért és ezt a hét forintot a templom alapra adom.“ Az egyház, bár leginkább csaknem munkásokból áll, a múlt évben 177 koronát adott a Gusztáv-Adolf egyesület javára s 2000 koronát saját szükségletének a fedezésére Mily kiváló áldozatkészség! De engedjük magát Wegener német lelkészt, a nevezett irat szerzőjét beszélni:

A múlt évben husvét utáni szombaton estefelé érkeztem meg Fürstenfeldbe minden bejelentés nélkül. Barátságos város, minden különösebb szépség nélkül. Feltűnő volt előttem, hogy a főter „Bismarck-ter“ nevet viselt. Egyébiránt később több Stájer városban találtam ezen elnevezést. Megérkezésem után egy evangélikus vendéglőshöz tértem be, a kitől a lelkész után kérdezősködtem. „Mindjárt itt lesz vacsorára“ felelte a vendéglős. És csakugyan a „lelkész ur“ a mint itt mondják az emberek, nem sokáig váratott magára. Mennyire örvendett, hogy egy tisztvárosa meglátogatta. Hiszen úgy van Ő is, mint a koronás fők, a kik ritkán látnak magukhoz hasonlót. Vacsora után fölkerít, hogy holnap predikáljak helyette. Tulajdonképpen nem volt céлом predikálni, csak egy hét múlva, miután megismertem az egyházat. De, mert át tudtam érezni, hogy egy ilyen lelkésznek mennyire szüksége van a nyugalmra, hát elvállaltam az istentisztelet végzését.

Szándékosan senkinek nem sem mondták meg előre, hogy idegen lelkész fog predikálni és a midőn másnap reggel a templomba mentem, csak akkor láttam először életemben, hogy mi az a templomlátogatás egy olyan községben, a mely az élet kenyeré után óhajtozik. Körülbelül 300 ember gyűlt össze a sörgyár csarnokában, valamennyi egyháztag, sok magyar, a kiknek 2—3 óráig kellett gyalogolniuk Fürstenfeldbe, számos katolikus, kiket már megragadott az evangélium szelleme. Ez volt a gyülekezet! Értékes templomi dísz! Mi ehez képest minden pápista cifráság, minden tömjénfüst, minden oltár! mi némely protestáns templomok pompája is ilyen ékességgel szemben?!

Mint az atya gyermekei körében, úgy forgolódott a lelkész hivei között. Mielőtt orgonista tisztjének a teljesítéséhez fogott volna (ő egyszermind az egyházi, énekvezér és még mennyi hivatala van), tudtul adta, hogy idegen lelkész egy „testvér a Rajna vidékéről!“ fogja vezetni az istentiszteletet. Először egy husvétit énekeltek el. Ezt is a jelenlegi lelkésztől. Ilgensteintől tanulták. Midőn ő ide jött, alig tudtak egy éneket is énekelni, de a most már a hetenként tartott énekgyakorlatokon mintegy 20 éneket tanultak meg, a melyeket aztán nemcsak a templomban, hanem a házakban is örömmel énekelnek. A kis templomi kar egy éneket adott elő és az ember mindjárt észrevette, hogy a mi-

dőn ezt énekeltek „csak Jézus az én vezetőm,“ szívők hitvallását énekeltek. A hives éneke, a liturgiában való részvételök, röviden, az egész eredeti élet, a mely benne kifejezésre jutott, éltetőleg hatott reám. Teljes örömmel mentem fel a szószékbe.

Igy még sohasem prédikáltam; mig ott fent beszéltem, az egyházközség prédikált nekem. Ha nem tudtam volna, hogy Jézus valóban él, itt bebizonyosodott volna. Ugy tetszett nekem, mintha hallanám ebben a kedves egyházban szellemének a suhogását, látnám őt győzedelmesen Stájer völgyein át a hegyek fölé szállani, mintha az ige szárnyain jönne elő, hogy a végenyészethez közeledett fürstenfeldi hittesvéreket kimentse az aggodalom hullámaiból. A midőn a szószéket elhagytam, jobban éreztem, mint valaha, hogy mily igaz az, a mit a boldogult Bersier gyakran mondott, ha leszált a szószékről: „Gyönyörűség hirdetni az evangéliumot.“ Végül a buzgó hiveseknek az urvacso-
rát szolgáltattam ki.

Midőn istentisztelet után a város környékén tett sétámról visszatértem a szerény vendéglőbe, az egyház női tagjai nagy ibolya csokrokat hoztak számomra, hogy hálájukat ezzel is kifejezzék. Megindító volt az, a midőn a vendéglősné hozzám jött és így szólt: óh lelkész ur engedjen meg egy kérdést, az egyház nőtagjai itt voltak s nagyon szeretnék tudni, hogy hány gyermeke van? És a midőn kérdeztem, hogy miért akartok tudni, azt mondták: A lelkész urnak minden gyermeke számára husvétit tojást akarunk átadni.“ Természetesen rendkívül örvendeztem a hálának ezen egyszerű jelen, mert tudtam, hogy nem nekem szól, hanem annak, a kinek a nevét nekik prédikáltam.

Ilgenstein lelkész, hogy hiveivel közelebb is érintkezessék, kirándulásokat tesz velök különböző helyekre, így például a határhoz közelfekvő magyarországi faluba Rudersdorfba, a hol néhány száz protestáns lakik, vagy pedig családi estélyekre gyűjti össze Fürstenfeld polgárságát, a hol énekelnek s felolvasást tartanak a reformációról és az ellenreformációról.

A polgárság intelligens részéről tanusított jó indulat mellett gyakran támadásokat is kell tünie az ifju evangélikus egyháznak. A pápista türelem mindenütt csak addig tart, a mig az ellenfél tehetetlen. A meddig Ausztriában nem volt meg az evangéliumi mozgalom a klerusnak semmi oka sem volt az izgatásra, de a midőn látta, hogy komoly dolognak tekinthető az evangéliumi élet tavaszi vihara, a mely az ultramontan egyház hideg tele után támadt fel, megkezdődött a „katolikusoknak hitökben való megerősítése“ s protestáns egyház ellen való agitálás. Nem hiányzik itt még az üzleti bojkottálással való fenyegetés sem. Ilgenstein lelkész egy katolikus szappanfőzőnél lakik, a ki az evangélikus lelkésznek örömet adott helyet. A midőn a katolikus lelkész látta, hogy az evangélikus egyházban serényen dolgoznak s hogy a pápa ama igénye: minden megkeresztelt, még a protestáns is püspöki jogaram alá tartozik, a munkás és munkásnök szilárd hitbuzgalmán hajótörést szenvedett, akkor kiadta a katolikus munkásoknak a jelszót: „Az evangélikus lelkész házigazdájánál nem szabad szappant vásárolni!“ Az üzleti bojkottálástól való félelem az, a mely miatt sokan félnek nyilvánosan hátat fordítani a katolikus egyháznak, bár már ezt lelkileg régen megtették.

(Folyt. köv.)

Veress István,
ev. ref. lelkész.

* Lásd: Ein Blick in die österreichische Los von Rom-Gemeinde Fürstenfeld von Wegener, Pastor in Mörs. Leipzig 1901.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **„Veszedelem a nagyváradai ev. ref. egyházban.“** Ez a címe annak a cikknek, melyet *Hegyesi Márton* a bihari egyházmegye tanácsbírója s közeletünk egyik tiszteletreméltó kitünősége irt a Nagyváradon megjelenő „Szabadság“ című politikai napi lap október 7-én megjelent számában. Nevezett lapnak ez a száma hozzánk is beküldetvén, a *Hegyesi* vezércikkének rövid tartalmát a következőkben adjuk: elszomorító a nagyváradai ev. ref. egyház mai helyzete. A hajdan virágzó egyház a múlt évszázad 60-as éveitől kezdett rohamosan hanyatlani. Hiába adta föl virágzó gimnásiumát s azt követőleg felekezeti iskoláit (!) a hanyatlás egyre tartott. Anyagi viszonyai folyton nyomasztóbbak lőnek. Az ujjvárosi kettős torony felállítása ennek a kezdő pontja, a mihez aztán később az olasz-szi-i templom tornyának felépítése járult. Ezek nemesak a meglévő tőkét s részben az alapokat is felemésztették, de tetemes adósságba is sodorták az egyházat. A múlt évben már majdnem türethetlenné vált a helyzet s mindenki érezte, hogy ebből a zavaros helyzetből csak egy erélyes kéz, egyháza javáért dobogó szív s áldozni kész lélek és egy kiváló tehetséggel megáldott nagy tekintély vezethet ki bennünket. Mindezen tulajdonokat feltalálta az egyház *dr. Várady Zsigmond*-ban, kit az éppen megüresedett főgondnoki állásra egyhangu lelkesedéssel megválasztott. *Dr. Várady Zsigmond*, mint kötelességérző egyháztag, elfogadta a terhes állást s az ő szokott fáradhatatlan energiájával megkezdte az egyház zavaros ügyének rendbehozatalát. Egyik üdvös terv a másik után fogamzék meg termékeny agyában s bár még eddig az idő rövidsége miatt nem volt nagy eredmény kimutatható, de már is láttuk a javulást a sötét helyzetben a hajnal derengését. S biztos reménnyel néztünk a jövőbe. S most mindennek vége. Vége pedig azért, mert *Dr. Várady Zsigmond* főgondnoki állásáról lemondott s ezzel a szép remények mind füstbe mentek. Megtudjuk aztán a *Hegyesi* cikkéből azt is, hogy *Dr. Várady Zsigmond* azért mondott le, mert a váradai egyház presbyteriuma a bihari traktusban éppen most folyó esperesválasztás alkalmából szavazatát (16 szavazat 15 ellen!) nem Csák Mátéra, hanem Sulyok Istvánra adta, kik különben mindketten nagyváradai lelkészek. Mi a magunk részéről a váradai egyháztanács szavazásához nem szólunk. A váradai egyház mindakét lelkésze méltán helyet foglalhat vala az esperesi székekben. Egyaránt derék, képzett férfiu mindakettő s az egyetlenegy szavazattöbbség, mely *Sulyok Istvánt* juttatta a győzelemre, éppen úgy nem von le a *Csák Máté* érdeméből semmit, mint nem emelte volna azt, ha az segítette volna őt kollégája felett diadalra. Legtöbbször subjectiv és ellenőrizhetetlen érzelmi szempontok irányítják a szavazókat s szerfelett kényes dolog ily esetben igazságos ítéletet mondani. S nekünk a fentforgó esetben ítélkezni már csak azért is bajos, mert őszinte barátság fűz bennünket mindakét derék férfiúhoz. Ennek a barátságának a gyökerei az egyiknél visszanyulnak gyermekkorunk éveibe s soha a legkisebb disharmonia által nem volt megzavarva. A másikkhoz való baráti viszonyunk nem ily régi ugyan, de alapja az a minden mesterkéeltség nélkül való egyenes kálvinista jellem, mely a rokon lelkek között a kölcsönös vonzalomnak mindig egyik legerősebb kapcsa. Ez jogosított fel bennünket arra, hogy már az elmúlt nyáron külön-külön mindakét férfiúnak nyíltan kijelen-

tettük, hogy bármint üssön is ki az esperesi választás, a közvélemény megvárja tőlök, hogy továbbra is azok maradjanak, akik ezelőtt voltak t. i. munkára kész tagjai a bihari lelkészi karnak. Tulajdonképpen nekik maguknak kellett volna ebben megegyezni. Annál nagyobb most a mi megdöbbenésünk, midőn *Hegyesi* cikkéből azt is megtudtuk, hogy a váradai presbyterium I szótöbbséges szavazata után Csák a lelkészelnöki tisztségről azonnal lemondott s tiltakozott az ellen is, hogy presbyteriuma szavazatát, mint tanácsbíróra, ő reá adja. Éppen Nagyváradon nem ilyen viszonyokra van szükségünk. Mi teljesen méltányolni tudjuk a Csák érzékenységet; 10 év óta egyházmegyei tanácsbíró s 16 éve elnöke annak a presbyteriumnak mely most leszavazta! Ilyen mult után igazán fájó lehet a mellőztetés. Valószínűleg magunk is oda vágtuk volna azt az elnökséget. De nem helyesen jártunk volna el magunk sem, de nem helyeseljük a Csák eljárását sem! Annál kevésbé helyeseljük a *Dr. Várady Zsigmond* lemondását. Neki a mi felfogásunk szerint felül kell állania a pártokon s egyik missiója a jövőben éppen az fog lenni, hogy a két pártot egymáshoz közelebb hozza s megértesse az emberekkel, hogy csak egyetértéssel és vállvetett munkával bontakozhatnak ki a nyomasztó helyzet békóiból. Téves az a felfogás, mintha a presbyterium egy szótöbbséges szavazata bizalmatlansági nyilatkozat lett volna. Nem az volt Csák iránt sem; de még kevésbé az a főgondnok iránt, kit, mint fentebb irtuk, ezelőtt egy évvel egyhangu bizalommal ültettek be főgondnoki székebe. Ez az egyhangu szavazat is a mellett szól, hogy őt az egyháztagok pártokon felül állónak akarják és tartják. Ez az ügy nem a *Dr. Várady Zsigmondé*, hanem kizárólag a Csák Máté ügye. *Dr. Várady*nak semmi oka a lemondásra. Egyébiránt ez a nagyváradai incidens is intőjel, hogy mennyire elérkezett ideje a városi nagy egyházak külön önálló lelkeszi körökre való osztásának. A socialis viszonyok modern irányu fejlődése a társadalmi osztályokat szembe állította egymással s bármelyik osztály kerüljön felül, — a másik tömegekben — keserű érzelmekkel telik el s félrevonul. Ez hova-tovább megöleje lesz a mi egyházunknak. Ha megalkotjuk a külön, önálló lelkészségeket, külön presbyteriumokkal, ettől a lidéretől menten megszabadulunk.

— **„Bibliai Képek“ II-ik kötete** megjelent s kapható *Kiss Károly* ref. lelkésznel. Nagy-Igmádon.

— **A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság Nagyváradon.** A mint a Nagyváradon megjelenő „Szabadság“-ban olvassuk, a nagyváradai ev. ref. egyháztanács elhatározta, hogy a jövő évben a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságot Nagyváradra hívja meg s a fogadó bizottság elnökségére *Dr. Thury Kálmánt* kérte fel.

— **Egy japán miniszterelnök a keresztyén missió szolgálatában.** Kyotóban a Doschischa keresztyén felsőbb iskola új elnöke *Kankichi Kotaoka* lett, a ki már hosszabb idő óta előkelő szerepet játszik a nyilvános életben. Már régen parlamenti tag, s néhány éven át az alsó háznak elnöke volt. Mikor erre a polcra emelkedett, azt ajánlották neki barátai, hogy a presbyterian egyházban viselt presbyterségéről mondjon le, mert ez a hivatala parlamenti tevékenységet meg fogja nehezíteni. De ő ezt az ajánlatot elutasította azzal az indoklással, hogy becsesebb előtte az egyháznál viselt hivatala, mint a kamara-elnöki méltóság. Elnökségének ideje alatt régi szokásához szigoruan alkalmazkodva, minden reggel, mielőtt az elnöki széken helyet foglalt volna, néhány pillanatig fennálva csendesen imádko-

zott. Hogy milyen nyíltan vallja magát keresztyénnek, arra nézve jellemző az, hogy hosszú időn át rendes istentiszteleteket tartott a parlamenti épülettel éppen szemközt fekvő palotájában, a hova személyesen hívta meg a legtekintélyesebb embereket. Később világi fényes állásáról lemondott, hogy minden erejét egyházának szentelhesse. Csupa szerénységből a Doschischa felsőbb iskola elnökségét sem akarta elfogadni. De a japáni keresztyének meg vannak győződve, hogy az iskola jövője a legjobb kezekbe került.

— **Theologiai alapvizsgálatok.** Szeptember 26. okt. 1-ig tartattak meg. Vizsgálatra jelentkeztek összesen 24-en. Ezek közül *jeles* osztályzatot nyertek: 4-en; egy tantárgyból pótvizsgálatra áll egy hónap múlva: 2; az egész alapvizsgálat egy év múlva leendő ismétlésére utasított. 3. Megjegyzendő, hogy azok, kik egy év múlva az egész alapvizsgálatot újra teszik, iskolai törvényeink értelmében a 3-ad évi tanfolyamra beiratkozhatnak ugyan; a semesterek végén szabályszerűen le is kolloquálhatnak, de ha az ismételt alapvizsgálaton csak egyetlenegy tárgyból is elbuknak, akkor azonnal megszüntek hittanhallgatók lenni. A törvények ezen félremagyarázhatatlan rendelkezésére különösebben felhívjuk az illetők figyelmét; valamint arra is, hogy az egész alapvizsgálat ismétlésére utasított theológusoknak a 3-ad év még ismételt alapvizsgálat sikeres letvése esetén is törvényeink értelmében csak akkor számíttatik be, ha az év folyamán az illetők kifogástalan szorgalmat tanusítanak s a beszámítást főtiszteletű püspök irtól külön-külön kérelmezik.

— **A római vallásuak egyik finevelő-intézetének fejlesztése.** Nehány nappal ezelőtt egyik klerikális újságból szóról szóra következőket olvastam: „az erdélyi római katolikus status igazgatótanácsa elhatározta, hogy Kolozsvárt az Egyetemtéren levő, Szent Józsefről elnevezett finevelő intézete (szeminarium) fölé még egy emeletet huzat, hol szegény sorsú székely ifjak teljes ellátást kapnak *ingyen*, *valláskülömbőség* nélkül. A szegény sorsú székely ifjaknak segélyezésére irányuló eme nemes terv már a közel jövőben a megvalósulás stádiumába lép, 100—200 ifjunak jelent ez könnyebb boldogulást, megélhetést és előrehaladást.“ És én hozzátésem, hogy jelent még ez egyebet is, a valláskülömbőség nélkül való felvétel révén a nem római katolikus ifjak közül idővel néhány száz prozelitának az elfogását. Mert bizony azt ne higyük, hogy a református szegény székely ifju előtt minden hátsó gondolat nélkül nyitattik meg a „*Szent Józsefről elnevezett*“ finevelő intézet ajtaja, s általában, hogy a római vallásnak ilyen jótékonytárgyat gyakorolni kívánó minden ilyen egyesületet csupán a jótékonytárgyi keresztyén hajlamok vezetnék. „*Sic valeas, ut farina es, quae jaces*“ mondhatnók az öreg Aesopussal. Vannak-e nekünk reformátusoknak olyan természetű intézeteink, hol a felvételnél nem tekintjük a felveendő vallását? Azt hiszem, sőt tudom, hogy vannak; de ha vannak is, a mi velünk született szabadelvőségünknel és gavallériánk-nál (no, meg talán éhletlenségünknel) fogva erről az oldalról egy más vallású növendék sem forog abban a veszedelemben, hogy kísérleteket tegyünk csak gondolatban is arra nézve, hogy magunkhoz térítgessük az idegen báránykákat. Megelégszünk azzal a tudattal, hogy jót tettünk s e jótétellel sem nem hivatkozunk, sem senkit hitében nem háborgatunk. Vajha ez a szellem hatná át a többi felekezetek hasonlirányú intézményeit is.

— **Az „Orléáni szüz“ nem lesz szent.** Az az

eszmé, hogy *d'Arc Johanna* szentté avatassék, rég foglalkoztatja már a katolikus világot. Felmerült akkor mindjárt, mikor III. Napoleon katonái bevonultak Rómába a pápai trón megvédésére s akkor az eszmé természetesen nagy tetszésre talált a pápai körökben. Napóleon és a francia császárság bukása után azonban nagyot fordult a világ s ezzel együtt a római hangulat is. A megbízott *Dupanloup* püspök ugyan a szokásos előnyomozást az Orléáni szüzre nézve megtette s az okmányokat illetékes helyre be is terjesztette, de ezek Rómában felülvizsgáltattak s kielegitőknek nem találtattak. A püspök tehát tovább nyomozott s mikor újabb adatokkal állott elő, akkor meg azt hozták fel ürügyül, hogy nem volna tapintatos a szentté avatással Anglia érzékenységét gyöngédtelenül érinteni. Erre Viktória királyné kijelentette, hogy Anglia felől ugyan bátorságosan szentté avathatnak Rómában akárkit. Erre aztán *d'Arc Johannát* beatifikálták. De hogy valósága szentté avatassék az ellen, — mint a Reformirte Kirchen — Zeitungból olvassuk, felhozzák azt, hogy 1431. május 24-én, mikor máglyára vitetett revokált, minek aztán az lett az eredménye, hogy halálos ítéletét életfogytiglani fogságra változtatták. Pedig a történeti tény az, hogy kivégzését ez a revokálás csak néhány nappal hátráltatta, mert május 30-án kivégeztetett. Most aztán a francia tudósok kimutatják, hogy az a revokálás nem is valami hosszú hitvallás és eskü volt, a mint ez az elítéléséről felvett jegyzőkönyvben hamisan állítatik, hanem alig 5—6 sorból állott. A levéltárakból 5 tanuvallomást kutattak ki, a kik ezt megerősítik és hozzá teszik, hogy az „Orléáni szüz“ az elébe tett formulát gunyos kacajjal írta alá. Az okmány ugyan elveszett, de a franciák állítása szerint az a *d'Arc Johannának* azon fogadását tartalmazta, hogy ezen női ruhában fog járni. Mást semmit. Mégis Rómában revokációját a gyávaság bizonyos fokának tartják, s mint mondják, sulyt fektetnek arra, hogy az „Orléáni szüz“ ezen fogadásához sem volt hű, mert fogságában újra férfi ruhába öltözött. Ez ugyan némelyek szerint csak azért történt, mert a nőruhát tőle elvették; mások szerint azért, mert azt hitte, hogy így az angol katonák durvasága ellen könnyebben védekezhetik. Ezen kívül felhozzák ellene Rómában azt is, hogy Páris ostroma alkalmával, a hol meg is sebesült, egy ünnepnapon szökni akart, a mi büntudatának nyílt beismerése volt. Szóval *d'Arc Johannából* mostanában aligha lesz „szent“! Ugy látszik a kongregációk felosztása a „kedvelt“ francia nép iránt a római hangulatot alaposon megváltoztatta. Különben megjegyezzük, hogy *d'Arc Johannát* XIII. Leo 1894-ben beatifikálta. A beatificatio folyamata 1874-től kezdve tartott.

— **Alapítvány a debreceni főiskola régi neves tanárai életrajza megírására.** Megirtuk két héttel ezelőtt, hogy azok a férfiak, kik 1869-ben tettek a debreceni főiskolában érettségi vizsgálatot, mult hó 21-én 33 éves találkozóra jöttek össze s hogy alapítványt tettek a főiskola részére. Megigértük, hogy mihelyt módunkban lesz, közölni fogjuk az alapító levelet, mert kiválóan érdekes, eszméjénél fogva egészen új az a cél, melyet a volt tanulóársak alapítványuk elé tűztek. Immár előttünk az alapokmány, melyből a hivatalosan benyújtandó alapító levél készülni fog. Közöljük azt egész terjedelmében, a mint következik. „Az 1869-ben érettségi vizsgálatot tett debreceni tanulók 33 éves találkozásán *alapot* tettek a végett, hogy a debreceni főiskola régi, kiváló tanárai életrajzának megírását és a főiskola történetének, szellemi, irodalmi és

köznevelődési hatásának megismertetését előkészítsék és előmozdítsák. Az egybegyűltek egyhangulag a következőket határozták: 1. Minthogy az egybegyűltek, kik valamennyien büszkén vallják magokat debreceni tanulóknak, érzelmeiket s hű ragaszkodásukat maradandó és hasznos emlékjellel akarják kifejezni, hogy ezzel másokat is hasonlóra buzdítsanak; minthogy ez ideig sajnálattal nélkülöznek olyan irodalmi művet, vagy műveket, melyek a debreceni főiskolának kiváló régi tanárait, kik az irodalom, a nevelés és az egyház ügyében nagy szolgálatot tettek, (pl. Hatvani, Maróthy, Budai E., Kerekes F. stb.) vonzó s általánosan is élvezhető életrajzokban, vagy tudományos méltatásban ismertetnék a mai nemzedékkel; minthogy ily biografikus kutatás előbb-utóbb a debreceni főiskola történetének, hatásának, jelentőségének megismerésére és méltatására vezet, a mire éppen a református önérték fejlesztése s a főiskola jövője érdekében is szükség van: minthogy az egybegyűlt társak ily irodalom- és oktatás-történeti munkálatok végzésére a főiskola tanári karait teljesen hivatottak tartják, sőt a közérdektől kötelezetteknek is vélik: alapítványuk céljával a legnevezetesebb debreceni főiskolai tanárok életrajzának megírását tűzik ki. 2. Az egybegyűlt társak, kiki tehetsége szerint, a 7 év utánra kitűzött találkozóig minden évben; szeptember 21-ig megküldik azon összeget, melyet most feljegyeztek, Debrecenben Csiky Lajos tanár, vagy Dr. Sárváry Gyula, vagy Márk Endre kezéhez s erre nézve kötelezettséget vállalnak. 3. A most nevezett társak, mint „a 69-ben érettségi vizsgálatot tett debreceni tanulók alapítványi bizottsága,” évenként beszolgáltatják a begyűlt összeget a főiskola pénztárába, külön kezelés és kamatoztatás végett, egyszersmind kieszközlik azt, hogy a főiskolai tanári kar és gazdasági tanács ez alapítványt átvegye s a főiskolai Igazgató Tanácsnak elfogadásra ajánlja. 4. Annak meghatározását, hogy az alapítványi összeg szaporodása mikor lesz elegendő arra, hogy az életrajzok megírásához hozzá lehessen kezdeni, az egybegyűlt társak az alapítványi bizottság jogává teszik, annak kijelentésével, hogy kívánatosnak tartják az egyes életrajzokat megbízás útján, a főiskola egyes tanáraival, vagy olyan volt növendékeivel készíttetni el, kikben egyszerűet és irodalmi hivatottság egyesül. 5. Az alapítványi bizottság a 7 év utáni 40 éves találkozóon részletes jelentést fog tenni a begyűlt összegről, az ügy érdekében tett lépésekről s a megjelentek fognak arról határozni, hogy a megjelölt célra további adakozás történjék-e vagy ne. 6. Az alapító levél mielőbbi megszövegezésére Márk Endre, mint Debrecenben lakó jogász tanulótárs kérendő föl. Megjegyezzük, hogy a Csikynél tett ajánlatok összege már felül haladja a 300 koronát, a mely összeg legalább is 8 éven át évről-évre adatván, igen szép alapítvánnyá fogja magát kinőni.

— **Baczoni emlék.** Dr. Baczoni Lajos siremlékére és a nevére teendő alapítványra befolyt újabb adományok: dr. Ferenczy Gyula (Debrecen) 4 k., Dr. Müller János (Bonyhád) 4 k., Dr. Händel Vilmos (Debrecen) 10 k., Simonffy Imre (Debrecen) 10 k., Márk Endre (Debrecen) 20 k., Soltész László (H.-Szoboszló) 10 k., Zsigmond Sándor (H.-Böszörmény) 5 k., Jakucs Sándor (H.-Szovát) 2 k., Tóth Lajos (Tisza-Dob) 2 k., Szabó Lajos (H.-Hadház) 3 k., Sörös János (Szentmihály) 1 korona, Bertalan Gábor (Tisza-Csege) 1 korona, Veress Géza (Nádudvar) 2 korona, Sebeők István (Nyir-Acsád) 1 k., Nagy Dániel (Vámos-Pércs) 1 k., Besse-nyei Imre (Mártonfalva) 1 k., Dr. Malatinszky József

(H.-Szoboszló) 1 k. Az alap ez idő szerint tesz 1202 k. 03 fillért. Debrecen, 1902. okt. 11. A Debreceni Protestáns Lap kiadóhivatala.

— **Gyászhir.** A hajduböszörményi ev. ref. főgymnásium tanári testülete fájdalommal tudatja, hogy néhai kartársa: **Magi János** nyugalmazott rendes tanár 34 évi buzgó tanári működés és 3 évi nyugalomba vonulás után, hosszas szenvedés következtében, f. évi október 1-én életének 66-ik évében meghalt. A boldogult hült tetemei f. hó 3-án délelőtt 10 órakor, a Kálvin-téri templomban az ev. ref. egyház szertartása szerint tartandó ima után a keleti temetőben fognak az örök nyugalomnak átadatni. Hajduböszörmény, 1902. október 1. Nyugodjék békében!

— **Kegyes adományok a Gégényben (Szabolcsm.)** építendő új ev. ref. templomra: Mohi-i ref. egyház (Barsm.) 4 k. Nagy Sándor mohi-i ref. lelkész 1 k. Rácz József hardicsai (Zemplénm.) helyettes lelkész gyűjtő ivén: Rácz József 60 f. Marikovszky Béla 40 f. H. J. 40 f. Hajzer Erzsébet 40 f. Lojkó Imre 30 f. Lojkó Pál 20 f. Sinkovics Sarolta 40 f. Sinkovics Margit 40 f. Lojkó Imréné 40 f. Sinkovics Pálné 40 f. Weinberger Etelka 40 f. Peti János 40 f. Maruska András 20 f. X. Y. 40 f. összesen 5 k. 30 f. Füzess-Gyarmati ref. egyház (Hontm.) 2 k. Hegyköz szállodabírói ref. egyház (Biharm.) 2 k. Szabolcsmegeyi Takarékpénztár (Nagykálló) 20 k. Beretóy János Nagykálló 2 k. Pethő András Nagy-Kálló 2 k. Kolmár Nagy Kálló 1. Dombi Lajos Gyulai ref. lelkész (Békésm.) gyűjtő ivén: Jantsovics Emil 1 k. Dr. Kovács Károly 1 k. Biró Pál 1 k. Fábrián Ferencz 1 k. D. Nagy Mihály 1 k. Mánai Ferencz 60 f. ifj. Tóth N. 40 f. Gyulaváti Takarékpénztár 1 k. összesen 7 k. Erdélyi Imre ramocsaházai ref. lelkész (Szabolcsm.) gyűjtő ivén: Ramocsaházai ref. egyház 1 k. Erdélyi Imre 2 k. Liphay Lajos 1 k. összesen 4 k. Hutka József bánoczi ref. lelkész (Zemplénm.) gyűjtő ivén: Valyo Andrásné 20 f. Czuczák Jánosné 60 f. Horócsák Mihály 20 f. Márta András 40 f. Tatár Mihályné 20 f. Marcsinyik Mihály 40 f. Parikrupa Jánosné 20 f. özv. Marcsinyik Mihályné 30 f. Marcsin Pál 30 f. Petró Mihályné 10 f. Horócsák György 20 f. Karáncsik Jánosné 20 f. összesen 3 k. 30 f. Hiripi ref. egyház (Szatmárm.) 1 k. Kálmán Sándor ref. lelkész, Hirip 1 k. Szilágyi Imre nyir-bogáti ref. lelkész (Szabolcsm.) gyűjtő ivén: Nyir-Bogáti ref. egyház pénztárából 4 k. Szilágyi Imre 1 k. Balogh Tamás tanító 5 k. Elek István 1 k. összesen 11 k. Pásztor István kálló-semjéni ref. lelkész (Szabolcsm.) gyűjtő ivén: K. Semjéni ref. egyház 1 k. Pásztor István 1 k. Nyeste István 60 f. Mogyorósi Árpád 40 f. Haraszti Péter 20 f. Teski Ferencz 20 f. Szabó József 20 f. Nagy Sándor 1 k. összesen 4 k. 60 f. Balogh István edelényi ref. lelkész (Borsodm.) gyűjtő ivén: Fazekas József 20 f. id. Fazekas János 1 k. Szabó András 18 f. Seres Márton 16 f. Balogh István 40 f. Szendi József 26 f. Fazekas Sándor 20 f. Pakucs István 20 f. Szendi István 20 f. Csabaji István 20 f. Kelemen Lajos 20 f. Csabaji Lajos 14 f. Berentés András 20 f. Kelemen István 20 f. Kelemen András 20 f. Kovács István 40 f. Kelemen József 10 f. Takács János 20 f. Lőkös István 20 f. Berentés István 20 f. Zsigmond István 20 f. Mezei István 1 k. Tóbiás József 40 f. alsó Fazekas János 20 f. Berentés József 20 f. Balogh István lelkész 1 k. összesen 8 k. 04 f. Komádi takarékpénztár rt. (Bihar m.) 2 k. Tóth Béla hettyeni ref. lelkész (Bereg m.) gyűjtő ivén: Hettyeni ref. egyház 2 k. Tóth Béla lelkész 1 k. Egyháztagoktól 5 k. összesen 8 k. Hosszu-

Pályi-i ref. egyház (Biharm.) 2 k. Báthory István ref. lelkész, Hosszu-Pályi 1 k. Valádi Mátyás macsolai ref. lelkész (Beregm.) gyűjtő ivén: Macsolai ref. egyház 96 f. Valádi Mátyás 1 k. Valádi Béluska 10 f. Sáska Margitka 20 f. X. Y. 2 k. Y. X. 2 k. Bóna József 40 f. Kiss Endre badalói tanító 40 f. Czako István 40 f. összesen 7 k. 46 f. Görömbei Péter nagy-kállói ref. lelkész és felső-szabolcsi esperes gyűjtő ivén: Görömbei Péter 5 k. Vass József 30 f. Pál György 20 f. Toka Károlyné 20 f. Bereczki Sándor 20 f. Bereczki Mihály 20 f. Bereczki András 40 f. idős Sörös András 40 f. Torma József 20 f. Sovány Ferencz 20 f. Pelsőczy József 40 f. Dr. Hödény Sándor 1 k. Somogyi Géza 40 f. Torma Andrásné 40 f. Bereczki Sándor 40 f. Torma Sándor 15 f. Sörös András 50 f. Kabay József 30 f. Jeney Sándor 40 f. Karmárné 40 f. Kovács János 20 f. Vajda Károlyé 1 k. Tenke János 20 f. Vass János 10 f. Balogh János 50 f. Nyeste István 20 f. Szabó Lajos 20 f. Adatott 50 f. Ivánka Andrásné 40 f. Csányi Sándor 20 f. Vidá Károly 40 f. Csányi Mihály 20 f. Kiss Ferencz 10 f. Gall József 20 f. ifj. Nagy János 2 k. sz. Toka Sándor 10 f. Varga Sándor 20 f. ifj. Erdőhegyi József 20 f. Kádár József 10 f. Török András 20 f. E. Nagy József 20 f. Katona László 20 f. ifj. Szabó Sándor 20 f. ifj. Ács János 10 f. Gulyás Jánosné 20 f. ifj. Szabó József 10 f. B. Kiss Sándor 20 f. Kerekes József 40 f. Debreczeni István 10 f. Márton András 8 f. Kövér Sándor 20 f. Berecski Sándor 20 f. Bóni Dániel 10 f. Varga János 20 f. Balogh János 20 f. Puskás Ferencz 20 f. Jeney György 20 f. Dankó János 20 f. id. Vida István 20 f. B. Vágó József 10 f. P. Ács István 20 f. ifj. Ács Ferencz 10 f. id. Forró János 20 f. ifj. Bóni János 10 f. Kerekes István 40 f. id. Ács József 20 f. V. Bóni Sándor 10 f. Bóni József 20 f. M. Tóth József 1 k. Szabó Antal 20 f. Vass Istvánné 40 f. E. Nagy János 40 f. T. Szabó Sándor 20 f. Összesen 25 k. 25 f. (Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenet.

H. B. Sárospatak. Azí méltóztatik tudni, hogy a szerkesztőségek a kéziratokat nem szokták megtartani. Ez technikai okok miatt lehetetlen is volna. Én sem őröm meg. Éppen azért becses kérésének most már a *legjobb akaratom mellett* sem tehetek eleget. Azonban szakszerű munkálkodására továbbra is számot tartok s e t kérem is. Szíves üdvözléssel! — D. S. H.-Böszörmény. Az Uray-féle cikk bejött. Azonban ki kell jelentenem, hogy elkésett. Én nagyon szívesen helyt adok lapomban az efféle dolgoknak, de csak azon esetben, ha az *egész* dolgozat idejében és *előre* beküldetik s más helyen nem jelent meg. Ez a szóban forgó dolgozat azonban már rég folyik a „Református Tanítók Lapja”-ban. — Dr. B. D. H.-Szoboszló. Ugy lesz, a mint óhajtod. Kemény beszédek ezek, — de igazságok s én megértetem, hogy hova nézsz. Kintlétem alkalmával szó volt köztünk a „felekezetiesség” kérdéséről; emlékezni fogsz, hogy: erről csak futólag beszélünk. Én azt szeretném, ha lapunkban tisztáznók ezt a kérdést is. Mondottam, hogy engem az élet 15 évi lelkészkedésem ideje alatt arra tanított, hogy sokszor a legjobb elemélet is szétmállik a tényleges viszonyok malomkövei között. Tehát „quid tunc”? Nekem az én saját nézeteim megvannak; nem is titkolom azokat senki előtt; de mégis azt szeretném, ha más is elmondaná a magáét. Szólj hozzá a kérdéshez. Elöttem úgy látszik, hogy a Gróf Tisza beszédét sokan félreértették.

T a r t a l o m - j e g y z é k: A református papok kongresszusa. E. L. — Tárca: Jó szokások. Gulyás Lajos. — A lelkési egyenruha kérdéséről. Sárosi Bertalan. — Tanügy: A tanári fizetési fokozatok. Benkó Imre. Dóczy Imre. — Közéletünk: A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság hódmezővásárhelyi közgyűléséről. — A nagybányai egyházmegye őszi közgyűlése. Felsővégési. — A bihari ev. ref. egyház-

megye őszi közgyűlése. Körösvölgyi. — Irodalom. — Külföld: Képek az ausztriai evangéliumi mozgalomról. Veress István. — Különfélek.

Felelős szerkesztő: ERŐSS LAJOS.

Pályásat.

A felső-szabolcsi ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet jákói egyházban a lemondás által megüresedett lelkészi állásra pályázat hirdettetik.

Lelkészi javadalom az egyháztól díjvel szerint: föld, termény és szolgalmányokban 697 korona 40 fillér; a többi 1300 illetve 1600 koronaig államsegélyből telik (kongrua).

Az állomás azonnal elfoglalható, de a folyamathoz levő tanítói fizetés kiegészítéséig az iskolában a lelkész tanítani fog.

A pályázati kérvények 1902. november 1-ig Görömbei Péter f.-szabolcsi espereshez (Nagy-Kállóba) küldendők.

Debrecen, 1902.

Kiss Aron,
püspök

Pályásat.

A már.-ugocsi ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet *tisza-bökényi* ev. ref. kántor-organista-tanítóságra. Javadalom: 812 korona, melyből állami kiegészítés 276 kor. a többi termény, föld, szolgalmány, tandíj stb.

Kötelesség: A VI. osztályu népiskolának egyh.-ker.-tanterv szerinti tanítása. (Tanítványok száma: 30—35.) Isteniszteletek alkalmával éneklés, orgonázás.

Pályázati határidő Okt. 30.

Pályázatok a t.-bökényi ev. ref. lelk. hivatalhoz küldendők. up. Péterfalva, Ugocsamegye.

Káplánom,

vallastanárnak választatván, helyét — gyengélkedésem miatt — mielőbb betölteni óhajtom. Kik vállalkozni kívánnak, kérem jelentkezésüket azonnal. Évi fizetés: 300 korona készpénz, a káplán által temetett halottaktól a stóla fele, mely ha év végével a 300 koronát el nem érné, általam ez összegre kiegészítettik, egyházi jegyzőségért 140 korona, teljes ellátás, mosatás nélkül.

Öcsöd, (Békésmegye) 1902. október 7.

Oláh Antal,
ev. ref. lelkész.

Pályásat,

a nyir-bogáti ev. ref. egyháznak orgonistával összekötött harmadik iskolai tanítói állomására. Javadalom: 1. Jelenben egy szobás lakás, kerttel. 2. Évi 800 koronatanítói fizetés évnegyedes részletekben. 3. Faiskolakezelés és tanításért s orgonázásért évi 200 korona. Összesen 1000 korona. Kötelesség: Az első vegyes osztálynak, esetleg a másodiknak is tanítása, faiskola kezelés és tanítás, orgonázás. Az állomás azonnal elfoglalandó.

Pályázatok oklevéllel, keresztlevéllel, szolgálati bizonyítványokkal felszerelve okt. 15-ig alulirothoz küldendők.

Nyir-Bogát (Szabolcsmegye.)

Szilágyi Imre,
ev. ref. lelkész,
iskolaszéki elnök.

Pályásat,

a szeghalmi ev. ref. egyház belső fitanítói állomására.

Javadalom: I. Lakás melléképületekkel, melynek külső takarítását az egyház, belső takarítását a tanító teljesíti, házi kerttel.

Técsy József,
ev. ref. lelkész,
iskolaszéki elnök.

II. Kézpénz: nyolczszáz korona. III. Termény: Buza nyolc, árpa hat métermázsza; előbbi az egyház pénztárából, utóbbi az egyházmagtárából évnegyedenként előre fizetve.

Kötelessége: A harmadik fiuosztálynak a tiszántuli ev. ref. egyházkerület A) tanterve szerinti tanítása, az egyháztanács fentartván magának a jogot, hogy a megválasztott tanítót esetleg más osztályok vezetésére alkalmazhassa, valamint azt is, hogy terménybeli járandóságát is kézpénzzé változtathassa. Megválasztott tanító kötelessége urvacsora osztások alkalmával, a többi tanítókkal felváltva, *pohártöltögetés* vagy bibliai olvasás.

A megválasztott nőstanító ötven, a nőtlen tanító pedig husz koronát kap az egyháztól *ideköltözés* címén.

Megválasztott tanító egyévi sikeres működés után állandósíttatik.

Szabályszerűen reiszertelt pályázati kérvények folyó évi október hó 25-ig nyujtandók be alulirott iskolaszéki elnökhöz. Az állomás a választás után azonnal elfoglalandó.

Szeghalom, 1902. október 8.

Az új iskola-idény alkalmából

Ruháinkat

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

férfi fiu és gyermek ruha áruházában szerezzük be.

Legmegbízhatóbb bevásárlási forrás

Debreczen, Főtér, a magy. kir. postával szemben.

Alapított 1845-ben.